

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/599/2022**Oy Hartwall Ab:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta**

Oy Hartwall Ab kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnokseen virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta.

Olemme samaa mieltä siitä, että ihmisten tulisi tehdä terveellisempiä valintoja arjessaan. On myös kiistatonta, että pienemmällä sokerinkulutuksella on myönteisiä terveysvaikutuksia.

Mielestämme esitys virvoitusjuomaveron uudistamiseksi on kuitenkin tehoton keino näiden myönteisten terveysvaikutusten saavuttamiseksi. Yksittäisiltä valmisteveroilta puuttuu empiiristä näyttöä liikalihavuuden vähentämisestä ja terveellisen ruokavalion edistämisestä.¹ Näemme myös, että esitysluonnos on ongelmallinen erityisesti sen kilpailua vääristävien vaikutusten takia.

Haluamme kiinnittää erityishuomiota lisätyn sokerin ja vapaan sokerin erottamisen ongelmallisuuteen ja perusteettomuuteen hallituksen esitysluonnoksessa, sillä luontaisen sokerin vaikutus terveyteen on juomissa lähtökohtaisesti sama kuin lisätyllä sokerilla.

Lisätyn sokerin ja vapaan sokerin erottaminen terveysvaikutuksiin nojaten on väärin

Esityksen mukaan vero porrastettaisiin nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan, ja keskeiseksi määritteeksi on nostettu se, sisältääkö tuote lisättyä sokeria.

Luontaisen sokerin vaikutus terveyteen on juomissa lähtökohtaisesti sama kuin lisätyllä sokerilla. Esitysluonnos asettaa kuitenkin luontaista eli ns. vapaata sokeria sisältävät tuotteet verotuksellisesti edullisempaan ja samalla markkinoita vääristävään asemaan verrattuna lisättyä sokeria sisältäviin tuotteisiin. Vapaata sokeria sisältävien tuotteiden suosimista ja alhaisempaa verokohtelua ei voida perustella lain tavoitteeksi asetetuilla terveyssyillä. Lain perusteluissa esitetyt tutkimukset ja selvitykset ovat vanhoja, eivätkä myöskään huomioi uusinta tietoa kansainvälisiltä tutkimuslaitoksilta.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) tutkijat saivat tänä vuonna valmiiksi kattavan turvallisuusarviointinsa ravinnon sisältämistä sokereista ja niiden yhteyksistä terveysongelmiin. EFSA ei lausunnossaan tee eroa vapaan ja lisätyn sokerin välillä ja on yhdistänyt ne ravitsemuksellisten johtopäätösten tekemistä varten. Näin ollen ei ole perusteltua tehdä eroa sen perusteella, onko sokeri lisätty vai vapaa. On tärkeää huomata, että EFSA ei erittele mitään tiettyä sokerityyppiä sen pohjalta, että se edistäisi positiivista energiatasapainoa, jos sitä nautitaan liikaa.

Erityisesti haluamme nostaa esiin tämän asian Suomen osalta, jossa EFSA arvioi, että "sokereista ja makeisista" sekä "hedelmä- ja vihannesmehuista" peräisin olevien sokereiden saanti ylittää huomattavasti sokerilla makeutetuista juomista peräisin olevien sokereiden saannin. Virvoitusjuomista suomalaiset saavat 6-9% nauttimastaan sokerista² kun taas mehuista saatavan sokerin osuus on peräti 12-16% suomalaisten nauttimasta sokerista. Suurin osa, 75-82% suomalaisten sokerista on peräisin valmisteverosta vapaista tuotteista.

¹ European Commission/ECORYS (2014). Food taxes and their impact on competitiveness in the agri-food sector: pp. 7-13.

² Sokerin saanti naiset-miehet: Finravinto 2017

Myöskään Maailman terveysjärjestö WHO ei erottele vapaata tai lisättyä sokeria toisistaan sokerien saantisuosituksessaan.³ Keinotekoinen erottelu lisätyn ja vapaan sokerin välillä ei ole tutkittuun tietoon perustuen terveysyistä perusteltua.

Esitetyt veroluokat vääristävät kilpailua

Veroluokan määrittely lisätyn sokerin mukaan vääristää kilpailua.

Terveysperusteen lisäksi nyt esitetyllä lakiluonnoksella on myös fiskaalinen tavoite. Jotta vero kohtelisi eri juomia ja juomakategorioita tavoitteeseensa nähden neutraalisti, tulee veron kattaa juomat tarpeeksi laajasti. Yksittäisten tuotteiden tai tuoteryhmien rajaaminen pois fiskaalisen veron veropohjasta on valtioneuvoston valossa vähintäänkin kyseenalaista ja ongelmallista.

Vaikka kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei rajattaisi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle valtioneuvoston johtuen, ehdotettava veromalli kuitenkin pääsääntöisesti alentaisi marja-, kasvis- ja hedelmämeheiden veroa, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Tämä vääristää kilpailua ja ohjaa alan tuotekehitystä suuntaan, jossa tuotteista vähennetään ”lisättyä sokeria” ja lisätään luontaista, terveysvaikutuksiltaan yhtä haitallista sokeria.

Suomessa myydään selvästi eniten appelsiini-, omena-, ananas- ja rypälemehuja, jotka valmistetaan ulkomailta tuoduista hedelmistä. Hallituksen tarkoituksena on ollut lakimuutoksella tukea suomalaisia pieniä mehuvalmistajia, mutta koska EU-lainsäädäntö estää suosimasta vain kotimaisia tuottajia, kaikki täysmehut on siirretty tämän myötä alimpaan verokategoriaan. Markkinat ovat lisäksi jo nyt hyvin pitkälle kaupan merkkien käsissä ja vaarana on, että tällä esityksellä hallitus tulee kasvattamaan juuri kaupan omien merkkien osuutta.

Syrjivät verot ohjaavat kuluttajat ostoksille Suomen rajojen yli. Varoittavana esimerkkinä tästä voidaan mainita Tanska, jossa kuluttajat hankkivat halvempia virvoitusjuomia valtakunnan rajan toiselta puolelta siinä laajuudessa, että rajakaupasta koitui yli 290 miljoonan kruunun (n. 39 miljoonan euron) tulonmenetykset.⁴ Ulkomaantuonti oli lopulta niin suurta, että virvoitusjuomaverot kumottiin Tanskassa vuonna 2014.

Kilpailun vääristymä syntyy myös siitä, että lausunnolla olevan luonnoksen mukaisessa esityksessä veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-ainekset. Kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset ovat suoria kilpailijoita nestemäisille tuotteille, eikä näiden poistamiselle ole perusteita.

Lopuksi

Terveysvaikutusten arvioinnin on perustuttava tutkittuun tietoon. Kansainvälisissä tutkimuksissa ei ole päädytty johtopäätöksiin, joiden mukaan verotuksella voitaisiin selkeästi vaikuttaa kansanterveyteen. Vastaavasti vapaan sokerin suosimisella lisätyn sokerin edelle juomissa ei ole tieteellistä pohjaa.

Esitetyn kaltaisena hallituksen esitys vaikuttaa erityisesti markkinoiden kilpailuasetelmaan, eikä sillä saavuteta toivottuja terveysvaikutuksia. Täysmehujen siirtäminen alempaan veroluokkaan vedoten lisätyn sokerinsaannin vähentämiseen on vastoin viimeisimpiä tieteellisiä tutkimuksia sokerin vaikutuksista terveyteen, minkä lisäksi kiinteiden juoma-

³ WHO (2015). Guideline: sugars intake for adults and children. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241549028>

⁴ Scott-Thomas. Food Navigator. [“Denmark to scrap decades-old soft drink tax.”](#) (huhtikuu 2013)

ainesten poistaminen kokonaisuudessaan tulee entisestään lisäämään veron syrjivyyttä. Veromuutos tulee sekä vähentämään verotuloja että lisäämään sokerinkäyttöä, kun mehujen verotusta kevennetään.

Edistääkseen aidosti terveyttä, asteikon tulisi olla vastaavassa verorakenteessa dramaattisempi: sokerittomien tuotteiden veronalennuksen tulee olla suurempi tai vero näiden tuotteiden osalta tulee poistaa kokonaan, ja samalla sekä lisättyä että luontaista sokeria sisältäville tuotteille tulisi asettaa esitettyä korkeampi vero. Tavoitteena on ohjata ihmisten kulutustottumuksia terveellisempään suuntaan ja lain rakenteen tulee vastata tähän.